Peta Božja zapopved

31. Peta zapoved

1 Helija je rekla: »0 Gospod, tako kot prej pravim tudi zdaj: Kdor dela to, kar hočeš Ti, resnično ne greši! In tako zdaj še o peti Mojzesovi zapovedi. V njej je zapisano: ‚Ne ubijaj!' Kritiko usmerjam le na preprosto zapoved in mi za zdaj sploh ni mar, kaj je razlagal ali zapisal Mojzes ali pozneje kateri od drugih prerokov, saj mora vendar resnična Božja zapoved celo v svoji največji preprostosti vsebovati to, kar je razumno v prid vsakemu človeku. Toda ta zapoved tega sploh ne vsebuje in tako noben misleči človek o njej ne more reči in trditi drugega, kot da je ali človeško delo ali da so ljudje - tudi šele pozneje, morda zaradi vojskovanja - nekaj od tega opustili.
2 Ne ubijaj! Kdo je, prvič, ta, ki ne sme ubijati? Velja to za vsakega človeka, ne glede na spol, starost in stan, ali le za moški spol in za določeno starost in za določen stan? In drugič: Koga ali česa pravzaprav ne smemo ubijati? Le ljudi ali tudi živali? Po moji presoji to ne pomeni niti enega niti drugega.
3 Na ubijanje ljudi se ne more nanašati, ker je že Jozue porušil mesto Jeriho in pobil njegovo ljudstvo, in to na Jehovov ukaz. Znano je, da je veliki prerok Elija poklal malikovalske duhovnike. Poglejmo potem še kralja Davida, moža po Božjem srcu, da drugih niti ne omenjamo. Koliko tisoč in sto tisoč ljudi je bilo pobitih in koliko jih še zdaj pobijejo vsako leto! Zemeljski mogočneži imajo kljub kategorično izrečeni Božji postavi vendarle polno pravico od Boga, da ubijajo svoje soljudi. In tako ta postava zadeva le zatirane, uboge reveže med ljudmi. Koliko ta postava zadeva tudi žensko, sploh ni mogoče presoditi, čeprav kroniška knjiga dokazuje, da so tudi ženske sukale meč, in to še kako!
4 Ali mi ubogi ljudje tudi živali ne smemo klati in ubijati, to, menim, ni niti vredno omenjati; narava namreč uči ljudi, da se morajo ne glede na razliko v stanu, spolu in starosti na življenje in smrt braniti pred številnimi hudobnimi živalmi, če nočejo, da jih bodo preveč razmnožene hudobne in krvoločne zveri napadle, raztrgale in požrle.
5 Ne ubijaj! Če, pa me napade divji cestni razbojnik, ki me hoče oropati in pri tem prav gotovo ubiti - jaz pa kot napadeni ali napadena imam moč, pogum in orožje, da ga ubijem, preden mi zada smrtni udarec - kaj naj storim tedaj? Ta silobran bi moral biti v postavi vendar toliko omenjen, da bi se glasilo: ‚Ne ubijaj, razen v skrajnem silobranu!' Toda ne, o tem v postavi resnično ni niti zloga! Glasi se povsem preprosto: ‚Ne ubijaj!' Če pa se preprosta postava glasi tako, kje sta v njej skriti Božja ljubezen in modrost, ki bi vendar morali vedeti, v kakšnih resnično nadvse obžalovanja vrednih razmerah morajo ljudje na tej zemlji preživeti svoje življenje?
6 Zakaj je Bog dal takšno zapoved in potem sam ukazal Davidu, naj povsem uniči Filistejce in Moabce? Zakaj je smela Judita ubiti Holoferna in zakaj ne smem tudi jaz nekomu vzeti življenje ne da bi grešila? Le kdo je dal Egipčanom, Grkom in Rimljanom pravico, da smejo ubiti vsakega, ki bi se grobo pregrešil nad njihovimi

zakoni?«
7 Nato se je ozrla okrog sebe, da bi videla, kako so se na njeno kritiko odzvali drugi.
8 Skoraj vsi so ji dali prav in neki farizej, ki je bil pismouk, je rekel: »Da, da, če gledamo na to zadevo z našimi človeškimi pojmi, moramo lepemu otroku kar precej pritrditi; kajti poglavitna zapoved se glasi dobesedno tako, čeprav je dodatno v Mojzesovih knjigah našteto vse, kako je treba to zapoved razumeti in upoštevati. Toda prvotna poglavitna in temeljna zapoved bi že res morala vsaj z najnujnejšimi dodatnimi okoliščinami izraziti bistveno, kar zahteva in hoče; kajti vsako poznejše in dodatno osvetljevanje in večje dopolnjevanje enkrat že dane postave kaže, da zakonodajalec ob dajanju temeljne zapovedi še ni mislil na vse, kar je z dano zapovedjo pravzaprav hotel zapovedati ali prepovedati.
9 No, pri ljudeh, ko predpisujejo zakone, je to razumljivo, ker v svojem mišljenju in hotenju ne morejo imeti Božje popolne jasnosti, in tudi povsem naravno je, da je človeškim zakonom potem treba dodati vsakovrstna dopolnila in razlage; toda pri resnično Božjem zakonu res ne bi smelo biti nobene takšne vrzeli, da bi jo morali šele dodatno zapolniti z vsakovrstnimi dodatki in razlagami. Da, če gledamo zadevo tako, bi ob Mojzesovi postavi res lahko pomislili, ali da sploh ni čisto Božja ali da so jo kot Božjo zlonamerno tako skazili sebični ljudje. Toda s tem nočem soditi o postavi, ampak sem le izrekel svoje doslej gotovo še zelo slepo mnenje.«
10 Jaz sem rekel: »Da, to gotovo; če namreč Moje zakone presojate s človeškimi čuti, tedaj seveda morate v njih odkriti vrzeli in pomanjkljivosti. Če svojega bližnjega ljubiš kakor samega sebe, ga ne boš sovražil in mu ne boš prizadejal škode; če pa boš storil to, ga ne boš nikoli hotel z vsakovrstnimi neprijetnostmi telesno in še manj duševno ubiti.
11 Ne ubijaj! To je pravilno in resnično zapisano v postavi. Toda zakaj? Ker so pod ‚ubijati' že od pradavnine razumeli nevoščljivost, zlobo, jezo, sovraštvo in maščevanje.
12 Ne ubijaj!' torej pomeni toliko kot: Nikomur ne smeš biti nevoščljiv, srečnejšega ne smeš gledati postrani in se ne smeš v jezi vnemati zoper sočloveka; kajti iz jeze nastane sovraštvo in iz sovraštva izvira zlo, vseuničujoče maščevanje.
13 Saj je vendar zapisano tudi: ‚Moja je jeza in Moje je maščevanje, govori Gospod.'
14 Vi, ljudje, pa naj bi se v vsej ljubezni spoštovali ter drug drugemu izkazovali dobra dela; kajti vsi imate v Meni enega Očeta in ste zato pred Menoj enaki. Ne bi smeli dražiti drug drugega in ne obrekovati in nihče ne bi smel nikomur vzeti časti in ga spraviti na slab glas; kdor namreč to stori, ubije sočlovekovo dušo.
15 In glejte, vse to je v podobi na kratko izraženo z ‚Ne ubijaj!'! In prvi Judje, tudi še

tisti v Salomonovem času, so to postavo tudi razumeli tako in Samarijani kot stari Judje jo še danes tako razumejo. Če pa je to postavo treba iz temelja razumeti samo tako, - kako more kdo domnevati, da je s to postavo človeku prepovedan silobran proti hudobnim ljudem in celo proti divjim zverem? «
16 **Helija** je rekla: »Da, Gospod, to zdaj gotovo vsi že prav dobro razumemo, ker si nam Ti razložil povsem pravilno in najresničnejše; vendar brez te Tvoje milostne razlage tega nikakor ne bi mogli razumeti. Zakaj ni Mojzes s postavo tega tudi takoj razložil? Kot prerok je namreč moral že vnaprej vedeti, da poznejši Judje preproste podobe v postavi ne bodo razumeli tako, kot so jo gotovo razumeli Judje v njegovem času.«
17 **Jaz** sem rekel: »Da, ti Moja ljuba kritičarka, to je Mojzes seveda uvidel in je tudi za prihodnost zapisal veliko razlag; toda za to, da jih ti doslej še nisi brala, ne moreva nič niti Mojzes niti Jaz.
18 Kljub temu pa je bila tvoja kritika prav dobra, ker si izpostavila prav te vrzeli in pomanjkljivosti, za katere sicer ni odgovorna postava, pač pa toliko bolj vaše spoznanje, in prav zato, da bi jih dopolnil, sem ti vendar dovolil kritizirati staro Mojzesovo postavo.

Jakob Lorber
Janezov veliki evangelij
knjiga 7